

Z NAŠICH REVUI.

Věstník lékařů českých, ročník 1923, čís. 5—9. Lékařská služba u voj. útvarů v míru. Sestavil pplk. Dr. Trenkler. Návod k zdravotnické službě pro mladší vojenské lékaře a hlavně smluvní lékaře, v němž jsou krátce a prakticky podány všechny předpisy z dob starého režimu, které jsou dosud v platnosti, a nové předpisy, roztroušené ve Věstnících a rozkazech. Pomůcka láto vyhovuje velmi dobře svému poslání, bude však v nynější přechodné době záhy potřebovati opravy a doplnění. Dr. Z.

Bratislavské lékařské listy, ročník II. sv. 9. Příspěvek k vedení a zařízení polních nemocnic. Pplk. Dr. Trenkler. Cenné zkušenosti velitele polní nemocnice za dobu prvních 28 měsíců světové války. Autor podává své bohaté a vše-

stranné poznatky o činnosti nemocnice v různých situacích, které mohou zajmí i nelékaře, a jež mohou býti vodítkem pro dotaci polních zdravotnických ústavů materiálem i personálem. Ze statistických dat budíž uvedeno: nemocnice byla v této době 109 dní na pochodu a urazila 2400 km. Nemocnicí prošlo 18.650 pacientů, z toho 53·7% raněných a 42·7% nemocných. Z nemocných připadlo 11·6% na infekční nemoci. Největší stav nemocných byl 1713 mužů (nemocnice byla určena pro 300 mužů). Úmrtnost raněných byla v pohybné válce 2·5%, v zákopové 2·8%, úmrtnost při břišním tyfu byla u očkovaných 2%, u neočkovaných 50%, při cholere u očkovaných 40%, u neočkovaných 57%. Každý desátý raněný vyžadoval větší operace. Dr. Z.

Z CIZÍCH REVUI.

a) *Revue française.*

Revue Militaire Française.

Listopad 1923.

Cmdt. Grasset: Une bataille de rencontre. (Pokračování.) Bitva střetná 22. srpna 1914. IV. Ztráta hřebenu u Givemont. Zhrocení protiútoků severně od nádraží. Obrana Ethé. Generál Trentinian opouští Ethé. Situace 13. brigády v 8·45. Prapor Lebaudův přidělen k obraně Gomery. Ústup 13. brigády, jenž se začal o polednách, zastaven generálem Trentinianem. (Pokračování.)

Lt. C. M. Goussot: La photographie aérienne. (Pokračování.) Letecká fotografie. Materiál. Hlavní operace fotografické. Desky obyčejné, desky orthochromatické. Desky nebo filmy. Aparáty. Kasety. Čety fotografické. Fotografický materiál budoucnosti. Materiál fotografický. Závěr.

Cpt. H. Morel: La campagne de 1512. Tažení z r. 1512. Strategický manévru v XVI. století. Operace proti Švýcarům. Obléhání Bologny. Pochod na Presciu a porážka Benátčanů. Ravenna. Smrt Gastona de Foix.

Col. Lemoine: Les éléments de la manoeuvre. Prvky manévru. Autor sleduje v úvaze hlavně dvě vůdčí myšlenky: 1. Cílem manévru jest kombinovati užití sil, 2. velitel musí svůj plán udržeti ve velkých rysech, ale přizpůsobiti jej událostem. — Kombinace zá-

kladní. Kombinace směrů. Rozčlenění sil na frontě. Stupňovitě rozčlenění sil. Ofensiva proti nepříteli v posici. (Pokračování.)

Lt.-col. Requin: Traité d'assistance mutuelle et réduction des armements. Částečné odzbrojení. Návrh Lorda Roberta Cecila. Návrh podplukovníka Réquina. Návrh zvláštního komitě.

Col. Brosse: Notre théorie de 1914 sur la conduite des opérations et les leçons de la Guerre. Naše teorie r. 1914 o vedení operací a poučení ze světové války. Ofensiva a defensiva. Základní pravda. Předválečná ofensivní dogmata. Defensiva. Činitel mravní a materiál. Vliv ofensivy a defensivy na morálku bojujících. Iniciativa operací. Poučení ze světové války o ofensivě a defensivě. (Pokračování.)

Revue de Paris.

Č. z 15. září a z 1. října 1923.

Mjr. Koeltz: La Bataille de Lorraine, prémisse de la victoire de la Marne. Bitva lotrinská, předpoklad vítězství na Marně. Studie o událostech, které se stály v srpnu 1914 na frontě alsaské a lotrinské na základě publikací německých. Co se tehdy dělo na pravém německém křídle, jest již dosti objasněno. Naproti tomu však operace

v centru a na levém křídle jsou dosud zahaleny temnotou. Zdálo by se, že tyto operace byly jen podřízeného významu. Ale právě naopak; bitvy v Lotrinsku, u Woëvre, v Ardennách a na Mose byly hlavními akty dramatu a máme právo říci, že bez nich nebylo bitvy na Marne. První a druhá armáda francouzská neutrpěly jen porážky, měly také výsledky pozitivní tak pronikavé, že na př. ofensivní lotrinská byla předpokladem vítězství na Marne.

V německém plánu úloha levého křídla byla podřadná. Mohla se však stát úlohou hlavní, kdyby byli Francouzi podnikli ofensivu mezi Metami a Vögesami. V tém případě, soudil Moltke, byli by Němci musili opustit svůj obchvatný plán Belgie a hledati rozhodnutí v Lotrinsku. Autor dokazuje, že v srpnu 1914 Moltke věřil na chvíli, že rozhodná bitva bude v Lotrinsku. Závěr jeho studie jest takový: Na straně německé korunni prince bavorský z upřílišené snahy ofensivní, z nedostatku chladnokrevnosti a přemýšlení nechal si ujeti příležitost způsobiti Francouzům zdrcující porážku. Na straně francouzské ofensivní armád Dubailovy a Castelnauovy v Lotrinsku způsobila, že se Moltke rozhodl učiniti opatření, jež jsou ve svých důsledcích velmi důležitá. 1. 16. srpna musil zesílit své levé křídlo šesti divisemi, které měly stát za pravým křídlem a objeviti se později v krajině pařížské. 2. Dne 26. srpna musil poslati posily do Ruska, a to šesti armádních sborů. Dva vzal z křídla pravého, dva z levého a dva z centra. Centrum ohrožené Francouzi mělo jen jeden sbor. Levé křídlo zbaveno dvou sborů cítilo se nejen při protiútoků francouzském v kritické situaci, ale hlavně později dne 9. září na Marne scházely tyto dva sbory armády Pülcwové. (Z Revue milit. franç., novembre 1923.)

Revue de France.

Č. z 15. září 1923.

Lt.-col. Revol: **Que nous apprend la Guerre?** O čem nás poučila světová válka? (Pokračování.) Autor dokázal již, že s hlediska materiálu, zbraní a početních stavů se válka vyvíjela pomalu. Nyní dokazuje, že také velitelství je podrobena této pozvolné evoluci. To se vlastně nejméně změnilo. Co se týče koncepce, může si velitel vybrati z většího počtu kombinací než jindy. Nikoli, neexistuje jich více. Na počátku má jen dvojí volbu: ofensivu nebo defenzivu. Jakmile se rozhodl, zbývá nesnáze provedení. To je problémem ožehavým sice, ale autor soudí, že byl za posledních válek zjednodušen. Dříve byla to věc mnohem složitější.

Naproti tomu složitost zbraní činí nezbytnou specialisaci umění válečného. Nejvyšší velitel neuniká této nutnosti, jakkoli jednoduché jsou kombinace teoretické, jimiž disponuje. Obtížně a praktického vyžadují prozíravosti, již může nejt. velitel nabýti jen dlouhou přípravou. Na konci studie činí autor tyto závěry: 1. Není již různých zbraní. Na bojišti jest jen jakýsi mikrokosmos, jehož elementy úzce smíšený jednají společně. 2. Není již armád oddělených od národa, ale národní organizace všech zdrojů hmotných, rozumových a mravních, jimiž národ disponuje. 3. Válka budoucí a její zdar závisí více na chemických laboratořích než počtu mužstva shromážděného v kasárnách. 4. Nestačí, aby velitel měl jen výlučně vojenské vzdělání. Musí znáti průmysl a finančníctví tak, aby chápал válku jako záležitost národní. 5. Válka dlouhá jest válka pochybená. Prospěch z války může mít vítěz jen tenkrát, je-li krátká. Úspěch války závisí na prvních bitvách. 6. Musíme se vynasnažiti převést boj na území nepřátelské. 7. Válka je stále ve stavu latentním, jest utajena. I když nemáme úmyslu ji vyhledati, hledme událostem zpráva do tváře, budme připraveni. (Z Revue milit. franç., c. list. 1923.)

Revue d'Artillerie.

Rijen 1923.

Gén. Vouillemin: **Réflexions sur les mathématiques.** Myšlenky o vědách matematických. Arithmetika a algebra, geometrie.

Lt.-col. Mayeux: **Note sur la lutte d'artillerie.** Poznámka o dělostřeleckém boji. Fronta utkvěla. Denní boj, kdy neběží o operaci ofensivní nebo defenzivní. Boj dělostřelecký za ofensivy. Provedení útoku. Boj dělostřelecký v defenzivě (Pokračování.)

Cmdt. Bloch: **Essai de balistique aérienne.** Studie o balistice vzduchoplanecké.

Lt.-col. E. R. **Calcul de l'angle de transport par un commandant de batterie établi à un poste d'observation latéral.** Studie obrací se o problemem zvaným korekce stanoviště (correction de station).

Col. Cambuzat: **Le cas concret.** (Dokončení.) Konkrétní případ schematický. Cvičení na mapě. Cvičení v terenu.

Revue du Génie.

Rijen 1923.

Col. Albert Romieux: **Recherche géohypsographique...** atd. (Dokončení.) Anomalie průměrných hustot,

anomalie průměrných tlaků. Zákon deformační plynné homogenní látky rotující. Počáteční způsob deformační zemského elipsoidu. Vztahy mezi deformací dnešní a průměrnými hustotami zemí a moří.

Cpt. Laubès: **Relèvement du pont de Rethondes sur l'Aisne en Janvier 1915 par une compagnie marocaine du 5e génie.** Znovuvybudování mostu u Rethondes na Aisně v lednu 1915 marockou rotou 5. ženijního pluku.

Poisson: **Note sur la construction rapide d'une passerelle légère sur bois flottant.** Poznámková o rychlém postavení lehké lávky. Zkoušeno 2. ženijním plukem v Montpellier.

Revue d'Etudes Militaires.

Č. z 15. října 1923.

Le Traité de Versailles. Mír Versailleský. Duch podmínek. Vypracování smlouvy a její velkorysost. Společnost národů. Klausule územní a politické. Reparace. Klausule finanční a hospodářské. Záruky. Odzbrojení. Ochrana

na Rýně. Charakteristické vlastnosti smlouvy.

Quelques notes sur le théâtre des opérations de la guerre russo-japonaise et le Transsibérien. Několik poznámek o bojišti rusko-japonském a o sibiřské dráze.

La Revue Maritime.

Rijen 1923.

Darrieus: **Le programme naval.** Námořní program. (Dokončení.) Personál. Obsluha. Signalisté. Dělostřelci. Střelci. Mechanikové a topiči. Elektrotechnici.

De l'Escaille: **Avions et hydravions.** Letadla a vodní letadla. Dějiny. Ocenění vlastností námořních. Závěr.

C. Veu: **Combats de Noli.** Boje o Noli ve dnech 12.—14. března r. 1795 mezi loďstvem francouzským a anglickým.

Framond: **L'autre guerre vue d'une préfecture maritime.** (Pokrač.)

Wf.

LITERÁRNÍ PŘEHLED.

Cizí literatura vojenská.

a) Francouzská.

Fr. v. Taysen: **Material oder Moral.** Militärwissenschaft. Mitteilungen 1923. No. 4, 5.

Príspevek k určení základních bojových pravidel francouzské armády. Nákladem „Offene Worte“, str. 58.

Autor vytýká francouzským předpisům, že ve všem kladou hlavní váhu na převahu materiálu (palby) a na pečlivé připravení součinnosti všech zbraní, což podle jeho mínění je vtištěno do předpisů pod vlivem posílení války. Tato převaha materiálu u francouzské armády se jeví zvláště v dělostřelctvu, kde pro divisi, která má nyní 52 děl, požadují povolané autority (generál Herr) pro budoucnost 150 děl (asi 37 baterií) a při tom poměr lehkého dělostřelctva k těžkému je v poměru 1:1. Další tvoření dělostřeleckých jednotek a zvláště nepoměrné zvětšování těžkého dělostřelctva vzniklo rovněž pod zorným úhlem posílení války; pro pohybnou válku i pro nejpomalejší její formu se nehodí. Totéž platí i o jednotném vedení dělostřelecké massy v útočné bitvě. Němci podle autora mají při provádění útoku vždy na spěch, snaží se vésti úder s ohromným rozmachem a co možná

nejhlouběji do nepřátelské posice; proto hledí zavčas podříditi dělostřelctvo velitelům čelných pěších jednotek, kteří jsou vždy lépe orientováni. Francouzové však počítají při velkých i malých útocích s palebnými přestávkami a s novými dělostřeleckými přesuny. Oni nechtějí příliš mnoho riskovati a vystavovati svá vojska nepředvídanému nebezpečí a proto jejich velitelé velkých jednotek podržují ve svých rukou vedení palby. A právě Francouzové mají se svým tak silným dělostřelctvem dříve než jiní možnost udělati boj pružnějším a pohyblivějším podřízením některých dělostřel. oddílů pěším plukům. K plynulému vedení pohybné války je zapotřebí malých jednotek, které rychle se přizpůsobí situaci, aniž by musily čekat na nějakou podporu, která nejčastěji přijde pozdě.

O použití jezdecka a jeho event. doplnění bojovými vozy vede se nyní boj. Jedni chtějí jezdecktvo úplně odstraniti a nahraditi je pěchotou na motorových vozech, naproti tomu druzí (plk. Fabry) chtějí zesílit bojeschopnost jezdecka přidáním mu tanků, cyklistických praporů, dělostřelctva a letectva. Předpokládají, že takto zesílené jezdecké di-

vise nebudou sice mít trvalého účinku do hloubky, ale budou s to, aby svým rychlým zasazením napravily povážlivou situaci a velmi mohou prospěti k vítězství, zvláště na křídlech.

Tanky v nynějším svém vývoji jej neuspokojují jednak pro svou velkou zranitelnost, ale hlavně pro jich špatnou viditelnost. Mají svého nového nepřítele v 13 mm, 15 mm resp. 20 mm kulometu německém, který je lehce pohyblivý a snadno se ukryje. Autor myslí, že ani silné rozmnožení tanků nepostačí ke zničení nesčetných kulometných a dělostřeleckých hnízd, zvláště když přesnost střelby tanků při pohybu je nepatrná. K tomu přistupuje ještě jich velká opotřebitelnost. Dále tvrdí, že pěchota, která jednou s tanky vítězně útočila, bude jich vždy opět při útoku požadovati, v čemž spočívá však velké nebezpečí, neboť pěchota zvyklá na podporu tanků bude bez nich jen s velkou nechtutí útočiti. Ale tím ztrácí samostatnost a vůli zvítěziti větší statečností, dovedným vedením a náležitým využitím terénu. Tak tento zvyk útočiti strojovými vozy může se státi hrotem účinnosti.

Dále se zmiňuje o použití letadla proti pezemním cílům a ukazuje na snahu opatřiti jej silným pancéřem, který by mu skýtal dostatečnou bezpečnost proti kulím a tvořil by jakýsi druh letajícího tanku. K zvýšení bojeschopnosti má takové letadlo býti vyzbrojeno malými bombami, těžkými kulomety a snad i malokaliberním dělem. Mimo to se používá letadel k zesílení a prodloužení účinku ostatních zbraní. Vedle bombardovacích letadel, jež prodlužují účinek dělostřelectva, mají působiti v celé hloubce útočného pásma letadla svými kulomety a děly malé ráže nepříteli ztráti a přikovati jej k zemi.

Zatím co na počátku války prováděla francouzská pěchota útoky, aniž by vyčkávala účinku svých vlastních zbraní a aniž by dbala účinku zbraní nepřátelských, vidíme ke konci války tutéž pěchotu prováděti útoky pouze za těsné součinnosti dělostřelectva, tanků a letectva. Ke konci války provádějí Francouzové své ofensivy s použitím ohromného množství materiálu. Pěchota bojuje bez podpory dělostřelectva jen výjimečně a to jen proti nepříteli morálně otřesenému a za zvláštních podmínek terénních.

Je snaha zlepšiti pomocné zbraně pěchoty (minomet Stokesův a 37 mm dělo) a nahraditi je dělem se strmou drahou letu, t. j. houfnicí (dokonalým minometem), která by spojovala v sobě vlastnosti obou dosavadních. Mimo to pracuje se na zvýšení mohutnosti kulometné palby, zvláště lehkých kulometů, kde hledí se dosáhnouti účinné

palby na 1200 m místo nynějších 600 m a to proto, aby těžké kulomety praporu mohly se věnovati více střelbě na velké vzdálenosti. Dále jeví se snaha zvětšiti stávající počet lehkých kulometů (12) v pěší rotě. Ale to bude mít za následek zmenšení bojové síly pěchoty, poněvadž zvětšení počtu kulometů jde na úkor střelců (s puškou). Dále se mu zdá býti paralysován duch pohyblivosti a iniciativy, který založil slávu francouzské pěchoty tím, že všichni členové B. S. slouží jen k ochraně a obsluze automatické zbraně. Jest třeba si naopak přát, aby střelci seskupeni v B. S. nesloužili jen k ochraně a obsluze automatické zbraně, nýbrž aby sami útočili, jsouce náležitě podporováni touto zbraní.

Hlavním požadavkem tohoto, řekl bych materiálního směru, je nutnost vyčkati převahy palby dříve nežli započne pohyb, což se nedá vždy dobře poznati, poněvadž dovedný protivník velmi snadno ukryje svůj skutečný stav. Přes to, že účinek těžkých zbraní je daleko větší nežli těch, které má pěchota, přece nepřítel vždy dříve ustoupí, je-li ohrožen bodákem nežli soustředěnou paubou. Naučíme-li pěchotu útočiti s převahou materiálu a budeme-li převahu palby pokládati za první podmínku útoku, pak tím potlačíme jejího přirozeného útočného ducha. Nakonec se táže, ve kterém vojsku je vyšší bojová mravní síla? V tom, které hledí nepříteli vytlačiti z jeho vlastní posice svou osobní odvahou, neb u toho, které tuto úlohu zamýšlí svěřiti svým strojům?

Pěchota prý hraje v boji podřízenou úlohu, neboť její útok je úplně závislý na palbě velkých i malých zbraní, tedy na materiálu. Tvzení, že pěchotě připadá v útoku hlavní úloha, je prý mylná domněnka starých časů.

Pak zmiňuje se o četných protestech ozývajících se proti zmenšování pěchoty a jezdeckta ve prospěch technických formací a uvádí mezi jinými generála d'Urbala, jenž požaduje pohybné války v nejostřejší formě proti Německu. Generál Ecohard praví, že francouzská pěchota chce i nadále dobývatí vítězství a od této úlohy, kterou jí nikdo vzíti nemůže, neence ustoupiti. Proto ale musí síla pěchoty a jejich palběných zbraní býti zesílena.

Na konec vykládá, že přirozený vývoj, který nám přinesl automatickou zbraň, povede naše myšlenky dále ke spojení palby s pohybem a krytem v jednom stroji — k vzdušnému a pozemnímu tanku. Vývoj materiálu bude pokračovati a bylo by chybou proti němu se stavěti; jest však nutno bdělým okem sledovati přednost a nedostatky tohoto vývoje.

Ušetření lidí v předních liniích za vedením strojů bude mít v zápětí větší spotřebu jich v týlu pro dopravu munice a pro udržování strojů. Při velké intenzitě boje stroji opotřebují se velmi rychle morální i fyzické síly obsluhujících je lidí, a z té příčiny musí býti neustále z týlu novými nahrazováni.

Každý národ je hnán k tomu, aby přemohl nepřítele v bitvě množstvím strojů, zdánlivě šetrných lidí, rozčleněných do šířky i hloubky. Tím vzniká věčný boj mezi pancéřem a střelou, při čemž ztráty na lidských životech se nezměňují upotřebením stále hroznějších strojů.

Co postaví přívrženci mravní síly na místo materiálu? Budou to zvláštní způsoby boje jako boj v noci, překvapující útok za časného ranního šera, který zvláště v pohybné válce poskytuje velmi mnoho možností, a konečně obchvat a důkladné využití terénu, při kterém neprudší palba a nejsilnější tank zůstávají bez účinku.

Sledujeme-li obezřetně u armády vzrůst materiálních bojových prostředků, tu sledujeme, že překročí-li tyto materiální prostředky jistou hranici, tu současně s tím klesne i bojový duch armády.

Stroje se dají v moderním státě lehce pořídit a jsou-li nepotřebné, nahradí se dosti snadno novými. Avšak neohroženou a pečlivě k boji připravenou péchotu nic nenahradí. L.

Sauliol René: Une autre guerre des Nations. La guerre de Sécession. Préface de J. Fabry député de Paris. Paris, 1923, Lavauxelle. — Roku 1914, sotva po šedesáti letech, byla americká válka osvobozovací v Evropě skoro neznáma. A to proto, že jednak bojiště bylo pro svou vzdálenost málo studováno, jinak že rázu boje obou armád byla věnována malá pozornost a události u Sadové, Freschwiller a St. Privat připoutaly rychle zraky k poučením bližším.

Nápadná podobnost války světové s válkou americkou vzbudila pozornost a nejvyšší velitelství francouz, ukládá již po dvě léta při zkouškách do školy válečné studium osvobozovací války americké. Existuje sice bohatá literatura o této otázce, ale jsou to většinou knihy a dokumenty psané nazířem po událostech, nemajících tedy nezbytného odstupu. Práce analytická i syntetická hlásí se o své právo. To správně pochopil a dokonale uskutečnil René Sauliol,

jenž svými studiemi starších událostí) vydobyl si čestného místa ve vojenské francouzské literatuře. Formou neobyčejně jasnou a dokonale rozdělenou na peridy, logicky volené, podává kniha o válce americké, jakkoli dlouhý a složitý, přece jen skvělý výklad a celkový přehled, jež neposkytuje dosud žádná kniha, jednající o též předmetě.

Co však dnes dodává hodnotu dílu, není ani tak jeho úplnost, jako velmi originální všeobecný úvod, v němž Sauliol seskupil jednak speciální, charakteristické vlastnosti války osvobozovací, jednak ony vlastnosti, o nichž se autor domníval, že mají studijní význam pro dnešek. Úzká analogie, která existuje mezi touto válkou již minulou a válkou světovou, jest dojmavá a zdá se nám, že sníme, nalezneme-li v této tak vášnivě psané studii otázky tak nedávno o dlouhé válce a důvěře ve válku krátkou, o strategické úloze hlavního města, o morálce ve vnitrozemí, o torpédách a válce ponorkové, o zločinech, o vraždění a pustošení. Jak mocná poučení také pro ty, jež skutečnost nemůže vybavit z jejich pacifických snů, jak nádherná kapitola o síle a nezbytnosti organisace a tradic mírových! Jaké zdroje myšlenek pro všechny přináší kapitola o úloze vlády a velitelství nebo jiná nazvaná „Materiál a síly mravní, vynálezy“!

Něboť autor šel značně dál než si původně vytkl. Opravový historik dotkl se tak po prvé všech oblastí vojenských, hospodářských, diplomatických, finančních, vědeckých... a studoval a podal je tak živě, že „každý v díle najde aspoň trochu z války, již prožil. Voják bude z něho studovat momenty z vývoje umění válečného, jehož jsme si dosti nevšímalí před r. 1914. Národní hospodář a finančník, zemědělec a průmyslník, lékař, zákonodárce i vláda najdou v něm podněty k plodnému přemýšlení“. Tak vyjadřuje se v předmluvě Jean Fabry, poslanec pařížský. Tento znamenitý muž, který je zpravodajem nových vojenských zákonů francouzských ve sněmovně, připojil jako záruku své jméno k jménu autorovu.

Dílo vzbudí zájem u všech, kteří mají jakoukoli úlohu v národní obraně. Ono má své významné místo na stole všech těch civilních občanů nebo vojáků, kteří přemýšlejíce, připravují budoucnost.

*) Villars—Turenne—Bedřich II. a tažení r. 1757 — Vauban